

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

28 жовтня 2014 року

м. Київ

Колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України у складі:

головуючого Кривенка В.В.,
суддів: Гриціва М.І., Гусака М.Б., Коротких О.А., Кривенди О.В.,
Маринченка В.Л., Прокопенка О.Б., Терлецького О.О., –

розглянувши в порядку письмового провадження справу за позовом Каширіної (до шлюбу – Яценко) Світлани Леонідівни до Державної митної служби України (далі – ДМСУ), Південної митниці Міністерства доходів і зборів України (далі – Південна митниця), Південної регіональної митниці, Головного управління Державного казначейства України в Одеській області, третя особа – Шеховцев Вадим Володимирович, про визнання протиправними та скасування наказів в частині звільнення, поновлення на службі та стягнення моральної шкоди,

в с т а н о в и л а:

У червні 2008 року Яценко С.Л. звернулася до суду з позовом, у якому з урахуванням заяви про збільшення позовних вимог просила: визнати недійсним та скасувати пункт 14 наказу ДМСУ від 25 квітня 2008 року № 663-к про її звільнення із займаної нею посади головного інспектора відділу фінансового планування, штатного регулювання та оплати праці служби фінансів, бухгалтерського обліку та звітності Південної регіональної митниці (далі – головний інспектор відділу Південної регіональної митниці); визнати недійсним та скасувати наказ Південної регіональної митниці від 30 квітня 2008 року про її звільнення із займаної нею посади відповідно до пункту 1 частини першої статті 40 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП) у зв'язку з ліквідацією Південної регіональної митниці; зобов'язати посадових осіб Південної митниці ліквідувати записи у її трудовій книжці: від 7 лютого 2008 року за № 23 про призначення на посаду головного інспектора відділу Південної регіональної митниці та від 30 квітня 2008 року за № 24 про її звільнення із займаної посади відповідно до пункту 1 частини першої статті 40 КЗпП у зв'язку з ліквідацією Південної регіональної митниці; зобов'язати посадових осіб Південної регіональної митниці внести нові записи, які відповідають дійсності, а саме: запис від 7 лютого 2008

року за № 23 – призначити на посаду заступника начальника відділу митного оформлення № 4 митного поста «Одеса-порт» Південної регіональної митниці в порядку переведення з Одеської митниці відповідно до пункту 5 статті 36 КЗпП, та запис від 30 квітня 2008 року за № 24 – призначити на посаду заступника начальника відділу митного оформлення № 4 митного поста «Одеса-порт» Південної митниці (далі – заступник начальника відділу Південної митниці) в порядку переведення з Південної регіональної митниці відповідно до пункту 5 статті 36 КЗпП; визнати недійсним та скасувати наказ Одеської митниці від 6 лютого 2008 року № 2-к про її звільнення з посади заступника начальника відділу митного оформлення № 4 митного поста «Одеса-порт» Одеської митниці (далі – заступник начальника відділу Одеської митниці); визнати недійсною завірену копію попередження про її наступне звільнення; визнати недійсним та скасувати наказ Південної регіональної митниці від 6 лютого 2008 року № 55-к про її призначення на посаду головного інспектора відділу Південної регіональної митниці; визнати недійсним та скасувати наказ Південної регіональної митниці від 7 лютого 2008 року № 66-к «Про надання відпустки головному інспектору служби фінансів і бухгалтерського обліку та звітності»; поновити її на посаді заступника начальника відділу Південної митниці та зобов'язати посадових осіб Південної митниці негайно допустити її до робочого місця для виконання службових обов'язків відповідно до займаної посади; винести окрему ухвалу, направивши її на адресу ДМСУ, про незаконні дії Південної регіональної митниці та Південної митниці щодо її звільнення, зобов'язати відповідачів утриматись від вчинення незаконних дій, пов'язаних з подальшим її звільненням, та інших незаконних дій, а також поновити її на посаді заступника начальника відділу Південної митниці; стягнути з ДМСУ та Південної митниці солідарно на її користь моральну шкоду в розмірі 150 тис. грн; допустити до негайного виконання постанову суду в частині поновлення її на посаді заступника начальника відділу Південної митниці.

На обґрунтування позову Яценко С.Л. послалася на те, що її було звільнено з грубим порушенням законодавства України про працю, оскільки звільнення було проведено без дотримання вимог трудового законодавства, а саме пункту 1 частини першої та частини третьої статті 40 КЗпП.

Суди встановили, що Яценко С.Л. працювала на посаді заступника начальника відділу Одеської митниці, на яку була прийнята у порядку переведення з Чорноморської регіональної митниці на підставі рішення Малиновського районного суду міста Одеси від 19 січня 2006 року.

Одеська митниця наказом від 8 грудня 2006 року № 1368-кв «Про надання відпустки» надала їй відпустку для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку з 11 грудня 2006 року по 19 жовтня 2009 року.

Одеська митниця наказом від 6 лютого 2008 року № 2-к «По особовому складу» у зв'язку з припиненням діяльності Одеської митниці шляхом поділу на Південну регіональну та Приморську митниці звільнила Яценко С.Л. з посади заступника начальника відділу Одеської митниці з 6 лютого 2008 року в порядку переведення до Південної регіональної митниці відповідно до пункту 5 статті 36 КЗпП.

Південна регіональна митниця наказом від 6 лютого 2008 року № 55-К призначила Яценко С.Л. на посаду головного інспектора відділу Південної регіональної митниці з 7 лютого 2008 року у порядку переведення з Одеської митниці.

ДМСУ наказом від 25 квітня 2008 року № 663-к «Про звільнення» на виконання наказу ДМСУ від 29 січня 2008 року № 61 «Про ліквідацію митних органів» звільнила Яценко С.Л. з посади головного інспектора відділу Південної регіональної митниці з 30 квітня 2008 року відповідно до пункту 1 частини першої статті 40 КЗпП у зв'язку з ліквідацією Південної регіональної митниці.

Одеський окружний адміністративний суд постановою від 16 травня 2011 року, залишеною без змін ухвалою Одеського апеляційного адміністративного суду від 20 липня 2011 року, позов задовольнив частково: поновив Яценко С.Л. строк звернення до суду; визнав протиправним та скасував наказ Південної регіональної митниці від 6 лютого 2008 року № 55-к про призначення Яценко С.Л. головним інспектором відділу Південної регіональної митниці з 7 лютого 2008 року у порядку переведення з Одеської митниці; визнав протиправним та скасував наказ голови ДМСУ від 25 квітня 2008 року № 663-к в частині звільнення Яценко С.Л. з посади головного інспектора відділу Південної регіональної митниці з 30 квітня 2008 року у зв'язку з ліквідацією Південної регіональної митниці; зобов'язав ДМСУ працевлаштувати Яценко С.Л. на роботі в ДМСУ на відповідній їй спеціальності та кваліфікації посаді; у задоволенні решти позовних вимог відмовив.

Вищий адміністративний суд України постановою від 18 червня 2014 року ухвалу Одеського апеляційного адміністративного суду від 20 липня 2011 року скасував та змінив постанову Одеського окружного адміністративного суду від 16 травня 2011 року: виклав абзац п'ятий резолютивної частини зазначеної постанови у новій редакції: «Поновити Каширіну Світлану Леонідівну на посаді заступника начальника відділу митного оформлення № 4 митного поста «Одеса-порт» Південної митниці з 6 лютого 2008 року»; у решті постанову Одеського окружного адміністративного суду від 16 травня 2011 року залишив без змін.

Не погоджуючись із рішенням суду касаційної інстанції, Південна митниця звернулася із заявою про його перегляд Верховним Судом України з підстави, встановленої пунктом 1 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС), в якій просить скасувати рішення судів попередніх інстанцій та постановити нове рішення – про відмову у задоволенні позову, посилаючись на неоднакове застосування Вищим адміністративним судом України одних і тих самих норм права у подібних правовідносинах, а саме: пункту 1 частини першої, частини другої статті 40 КЗпП, частини першої статті 104 Цивільного кодексу України, частини першої статті 33 Закону України від 15 травня 2003 року № 755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб–підприємців» та пункту 6 Положення про Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22 січня 1996 року № 118.

На обґрунтування заяви додано копію ухвали Вищого адміністративного суду України від 18 січня 2011 року (К-9544/09), у якій суд касаційної інстанції, залишаючи без змін рішення судів попередніх інстанцій про відмову у задоволенні позовних вимог, виходив із того, що наказом голови ДМСУ від 25 квітня 2008 року № 665-к на виконання наказу ДМСУ від 29 січня 2008 року № 61 «Про ліквідацію митних органів» відповідно до пункту 1 частини першої статті 40 КЗпП позивача правомірно звільнено з посади старшого інспектора відділу митного оформлення № 2 Східної регіональної митниці. Оскільки відбулася повна ліквідація Східної регіональної митниці, на позивача положення частини другої статті 40 КЗпП, відповідно до якого звільнення з підстав, зазначених у пунктах 1, 2, 6 частини першої статті 40 цього Кодексу, допускається, якщо неможливо перевести працівника, за його згодою, на іншу роботу, не поширюється. На момент звільнення позивача існували вакантні посади як у новоутвореній Східній митниці, так і в ДМСУ, проте у цьому випадку положення частини другої статті 40 КЗпП передбачають можливість працевлаштування працівника саме у межах підприємства, установи чи організації, де він працював.

Натомість у справі, що розглядається, касаційний суд виходив із того, що припинення трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого органу можливе лише у разі скорочення чисельності або штату працівників, а з матеріалів

справи не вбачається змін в організації виробництва і праці, які б могли бути підставою для звільнення працівника відповідно до пункту 1 частини першої статті 40 КЗпП. Встановлена законодавством можливість ліквідації державної установи (організації) з одночасним створенням іншої, яка буде виконувати повноваження (завдання) особи, що ліквідується, не виключає, а включає зобов'язання роботодавця (держави) щодо працевлаштування працівників ліквідованої установи. Проте ДМСУ зазначене зобов'язання не виконала і, відповідно, трудові гарантії позивача як працівника порушила.

Аналіз наведених рішень суду касаційної інстанції дає підстави вважати, що цей суд неоднаково застосував норми права, на неоднакове застосування яких у подібних правовідносинах посилається заявник, при цьому у справі, що розглядається, – правильно.

Вирішуючи питання про усунення розбіжностей у застосуванні судом касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права у подібних правовідносинах, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України виходить із такого.

За змістом пункту 1 частини першої статті 40 КЗпП трудовий договір, укладений на невизначений строк, а також строковий трудовий договір до закінчення строку його чинності можуть бути розірвані власником або уповноваженим ним органом у випадку змін в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідації, реорганізації, банкрутства або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників.

Як установили суди, наказом голови ДМСУ від 29 січня 2008 року № 61 з метою оптимізації діяльності й структури митних органів з 1 травня 2008 року Південну регіональну митницю ліквідовано. Відповідно до наказу голови ДМСУ від 29 січня 2008 року № 64 створена Південна митниця.

Ліквідація юридичної особи публічного права здійснюється розпорядчим актом органу державної влади, органу місцевого самоврядування або уповноваженою на це особою. У цьому акті має бути наведено обґрунтування доцільності відмови держави від виконання завдань та функцій такої особи або їх передачі іншим органам виконавчої влади. Якщо таке обґрунтування наведене, то у такому випадку має місце ліквідація юридичної особи публічного права, а якщо ні, то саме посилання на те, що особа ліквідується, є недостатнім.

Згідно з частинами другою та третьою статті 36 КЗпП зміна підпорядкованості підприємства, установи, організації не припиняє дії трудового договору. У разі зміни власника підприємства, а також у разі його реорганізації (злиття, приєднання, поділу, виділення, перетворення) дія трудового договору працівника продовжується. Припинення трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого органу можливе лише у разі скорочення чисельності або штату працівників.

Частиною другою статті 40 КЗпП встановлено, що звільнення з підстав, зазначених у пунктах 1, 2 і 6 цієї статті, допускається, якщо неможливо перевести працівника, за його згодою, на іншу роботу.

Враховуючи вищезазначене, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного суду України дійшла висновку, що встановлена законодавством можливість ліквідації державної установи (організації) з одночасним створенням іншої, яка буде виконувати повноваження (завдання) особи, що ліквідується, не виключає, а включає зобов'язання роботодавця (держави) по працевлаштуванню працівників ліквідованої установи.

При цьому, у випадку незаконного звільнення працівника з роботи, його порушене право повинно бути відновлене шляхом поновлення його на посаді, з якої

його було незаконно звільнено.

Посилання заявника на положення Цивільного кодексу України, зокрема на частину першу статті 104, не беруться до уваги, оскільки, як встановлено частиною третьою статті 81 Цивільного кодексу України, цим Кодексом встановлюються порядок створення, організаційно-правові форми, правовий статус юридичних осіб приватного права.

Порядок утворення та правовий статус юридичних осіб публічного права встановлюються Конституцією України та законом.

За таких обставин у справі, що розглядається, суд касаційної інстанції правильно застосував норми матеріального права, у зв'язку з чим підстав для задоволення заяви Південної митниці немає.

Керуючись статтями 241, 242, 244 Кодексу адміністративного судочинства України, колегія суддів Судової палати в адміністративних справах Верховного Суду України

п о с т а н о в и л а :

У задоволенні заяви Південної митниці Міністерства доходів і зборів України відмовити.

Постанова є остаточною і не може бути оскаржена, крім випадку, передбаченого пунктом 2 частини першої статті 237 Кодексу адміністративного судочинства України.